

PASSAGES

AZ ORIENT PROJEKT MAGYAR-ÁZSIAI
KAPCSOLATTÖRTÉNETI PLATFORM ÉVKÖNYVE

orient-projekt.hu

OP

1. ÉVFOLYAM | 2023

Egyiptom • India • Japán • Kína • Koreai-félsziget • Mongólia

PASSAGES

Az Orient Projekt

Magyar-Ázsiai

Kapcsolattörténeti Platform

Évkönyve

PASSAGES

Az Orient Projekt
Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform Évkönyve

1. évfolyam

Budapest

2023

orient-projekt.hu

PASSAGES

Az Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform Évkönyve
1. évfolyam | 2023

A *Passages* az Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform (OP) évkönyve. Kiadványunk elektronikus folyóirat formájában, *Open Access* rendszerben évente egyszer jelenik meg honlapunkon. Ennek megfelelően díjmentesen hozzáférhető, és a szerzők számára is díjmentes publikációs lehetőséget nyújt. A kéziratok benyújtásához segédlet szintén honlapunkon található.

Főszerkesztő, szerkesztésért felelős személy: NAGY ELEK

Szerkesztők: CSOMA MÓZES, GYARMATI JÁNOS, ISPÁN ÁGOTA LÍDIA, KIRÁLY ATTILA, SIPTÁR DÁNIEL, SZÁNTÓ IVÁN, SZILÁGYI ZSOLT

A lapszám szakmai szerkesztője: KIRÁLY ATTILA

A lapszám olvasószerkesztője: ISPÁN ÁGOTA LÍDIA

Grafikai terv: KIRÁLY ATTILA

Tördelés: MAHMOUDI-KOMOR JUDIT

Kiadó: Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform
Eurázsia Központ

Az Orient Projekt fő támogatója a Pallas Athéné Domus Meriti Alapítvány

PADME
PALLAS ATHÉNÉ
DOMUS MERITI
ALAPÍTVÁNY

EURASIA
CENTER

Felelős kiadó: NAGY ELEK

A kiadó székhelye: 2600 Vác, Donga u. 2.

Honlap: <https://orient-projekt.hu>

Kapcsolat: info@orient-projekt.hu

ISSN 2939-8592 (Online)

ISSN 2939-8584 (Nyomtatott)

DOI: <https://doi.org/10.59608/pas2023a000.00>

A kiadvány Spectral és Ambient betűtípussal, 210 × 297 mm méretben készült. A borítón: Elked Antal kocsijával (1899, Sanghaj. Opel Darracq, 1899-es modell). Fotó: Kiss Sándor gyűjteményéből.

Ez a Mű a [Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 Nemzetközi Licenc](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/) feltételeinek megfelelően felhasználható.

PASSAGES 1. ÉVFOLYAM (2023)

NAGY ELEK: <i>Főszerkesztői előszó és köszönetnyilvánítások</i>	9
Egyiptom	
KIRÁLY ATTILA: <i>Egyiptom és Magyarország</i>	13
KIRÁLY ATTILA: <i>A magyarországi egyiptológia oktatás történetének vázlata</i>	47
KIRÁLY ATTILA, REZSABEK NÁNDOR: <i>Mahler Ede (1857–1945)</i>	69
India	
LÁZÁR IMRE: <i>A magyar–indiai kulturális kapcsolatok évszázadai</i>	76
BALDAVÁRI ESZTER: <i>Medgyaszay István (1877–1959)</i>	131
KELÉNYI BÉLA: <i>Schwaiger Imre (1868–1940)</i>	139
LÁZÁR IMRE: <i>Sóbhá (Fori) Néhrú (1910–2001)</i>	145
LÁZÁR IMRE: <i>Tömöry Edith (1910–2001)</i>	155
Japán	
KISS SÁNDOR: <i>Elked Antal (1873–1942)</i>	166
KISS SÁNDOR: <i>Komor, George (1888–1976)</i>	177
KISS SÁNDOR: <i>Komor Izidor (1860–1942?)</i>	183
KISS SÁNDOR: <i>Komor Szigfrid (1863–1935)</i>	189
KISS SÁNDOR: <i>Kuhn Arthur (1850–1943)</i>	195
KISS SÁNDOR: <i>Kuhn Moritz Montague (1831–1901)</i>	201
KISS SÁNDOR: <i>Metzger Nándor</i>	205
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Nemeshegyi Péter SJ. (1923–2020)</i>	229
GULYÁS ZOLTÁN: <i>Szentgáli Antal (1868–1945)</i>	239
SZÉKÁCS ANNA: <i>Székácsné Vida Mária (1916–2000)</i>	251
Kína	
SALÁT GERGELY: <i>Kína és Magyarország</i>	267
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Ladányi László SJ. (1890–1965)</i>	299
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Szarvas Miklós SJ. (1890–1965)</i>	305

PASSAGES 1. ÉVFOLYAM (2023)

Koreai-félsziget

CSOMA MÓZES: <i>A Koreai-félsziget és Magyarország</i>	315
OSVÁTH GÁBOR: <i>Diák voltam Észak-Koreában. 1970–72</i>	337
CSOMA MÓZES: <i>Gróf Vay Péter élete és utazásai Koreában</i>	355

Mongólia

SZILÁGYI ZSOLT: <i>Mongólia és Magyarország</i>	367
KEMPF BÉLA: <i>A Szegedi Egyetem Könyvtárának Ligeti-hagyatéka</i>	407
SZILÁGYI ZSOLT: <i>Kara György (1935–2022)</i>	417
SZILÁGYI ZSOLT – ROTTÁR MÁTÉ: <i>Ligeti Lajos (1902–1987)</i>	425

Művészek

KELÉNYI BÉLA: <i>Boromisza Tibor (1880–1960)</i>	439
KELÉNYI BÉLA: <i>Csapek Károly (1904–1976)</i>	445

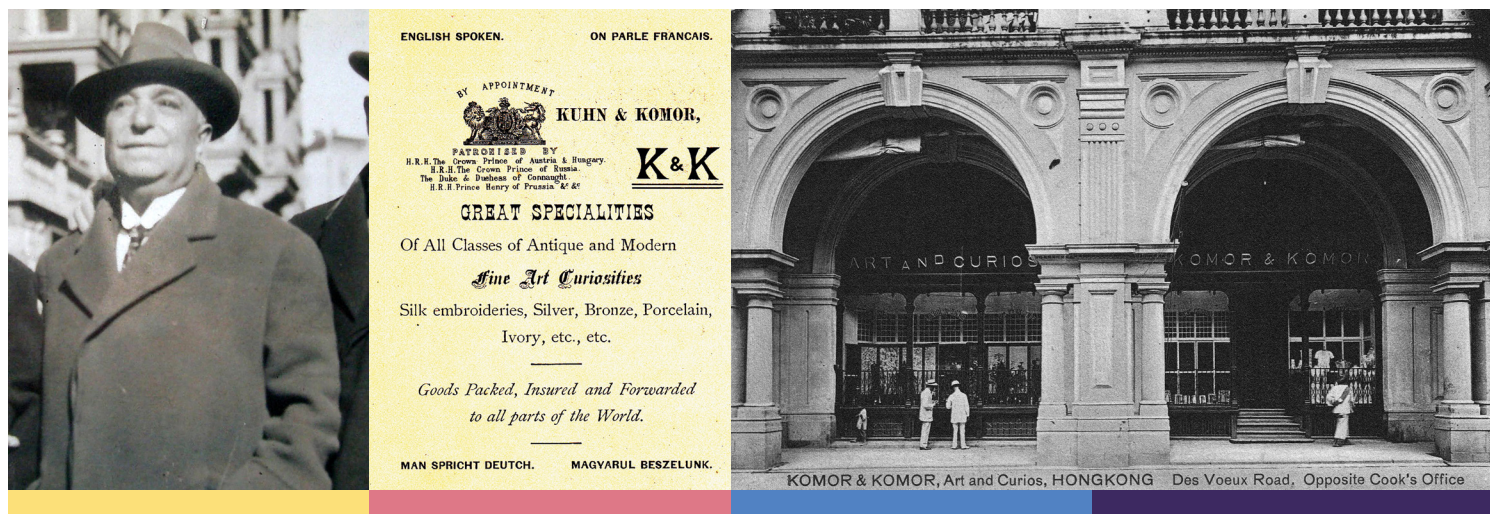
Életút

Komor Szigfrid

1863–1935

KISS SÁNDOR*

* kereskedelmi diplomata, Japán-kutató, E-mail: sandor4u@gmail.com

Hivatkozás: Kiss, S., (2023). Komor Szigfrid (1863–1935). *Passages* 1:189–194. <https://doi.org/10.59608/pas2023a012.00>

Komor Szigfrid (Komor Siegfried, Komor Győző) (Budapest, 1863. március 23. – Hongkong, 1935. február 15.) műkereskedő, cégtulajdonos, vállalkozó. Édesapja Kohn Salamon hitoktató rabbi, édesanyja Eibuschitz Lujza volt. Szigfrid a hétgyerekes kohanita család második szülöttje. A család 1881-ben magyarosította nevét Komorra. Komor Szigfrid vérbeli vállalkozó és született nyelvtehetség volt. 1892-ben nősült meg, felesége a konstantinápolyi születésű osztrák Mallier Paula (Mahler Paula), egy Hongkongban élő osztrák állampolgár leánya, aki később megtanult magyarul. A házaspár életük végéig a Távols-Keleten élt. Házasságukból két fiú és két leány született. Henry Solon (Jokohama, 1897. január 23.), George Fernand (ne tévesszük össze a Budapesten született George Komorral), Hilda Beatrix (Jokohama, 1901. június 30.) és René. Mind a négyen magyar állampolgárnak születtek. A leányokat felesége többször hazahozta Magyarországra a bugyogós kínai dadával együtt, sőt leányai a nagy háború alatt itthon éltek. A család 1913-ban visszaköltözött Hongkongba. Hilda 1928-ban ment férjhez Max Felix Hilléhez Sanghajban.

Szigfrid 1885-ben vagy 1886-ban utazott Jáva szigetére, ahonnan rokona, Kuhn Moritz áthívta Jokohamába. 1887-ben lépett a *Kuhn & Co.* alkalmazásába, majd a cég hongkongi üzletében sajátította el a műkincs-kereskedés fortélyait. 1890-ben tért vissza Jokohamába, ahol a Moritz által megnyitott *Dai Butsu* curio fióküzlet vezetője lett. Európai marketing ismereteit

Kollázs képei:**Balra:** ld. a 2. képnél**Középen:** Kuhn & Komor szórólap**Jobbra:** ld. a 3. képnél

felhasználva rendezte be az üzletet. Az erősen angol vevőkre összpontosító vetélytársakkal ellentétben az egyre gyarapodó német nyelvű vevők kiszolgálását hirdette meg. Ekkor jelentette meg saját összeállítású német–japán ingyenes zsebszótárát, melynek költségeit a szótárban hirdető állták. 1892-ben újabb üzleti lehetőséget kapott. Kreativitását látva Moritz a tulajdonában lévő *Depot of Swiss Watches* cég vezetését is rábízta. Szigfrid az értékesítés mellett bevezette a javító szolgáltatást egy Svájc-ból hozatott szakember alkalmazásával, ezzel jelentős versenyelőnyt szerzett.

1892 nyarán Kuhn Moritz bankja fizetéseképtelenné vált, és saját maga is majdnem csődbe ment. Komoly pénzügyi zavarba került, és kényszerből eladta hongkongi curio üzletét Kuhn Arthurnak és Komor Szigfridnek, akik *Kuhn & Komor* néven, a Kuhn & Co. cégtől teljesen független vállalkozást alapítottak. Arthurral, aki unokabátyja volt, átgondoltan, de nagy lendülettel indították el vállalkozásukat. Terveik között szerepelt egy nemzetközi értékesítési hálózat létrehozása. Első lépésként visszamentek a japán curio fellelővárába. 1894-ben Jokohama főutcáján Kuhn & Komor néven műkereskedést nyitottak, ami a hongkongi üzletüket is erősítette. Munkatársakra volt szükségük. A családtag Komor Izidor volt az első. 1894-ben felvették a bécsi születésű Donnerberg Samuelt, aki a következő évben felvette az angol állampolgárságot, sőt a háborús időkben vezetéknévét Dunn-ra cserélte. Donnerberg kis megszakításokkal az első világháború kezdetéig dolgozott a Kuhn & Komor cég üzleteiben. Forgalmukat saját tervezésű termékek – porcelán, ezüst és bútor – gyártásával, sokszor kizárólagos forgalmazásával tudták jelentősen növelni. Forgalmuk függvényében alkalmaztak helyi szakembereket.

Üzleti ügyekben Szigfrid gyakran utazott sanghaji partnereihez, amellett, hogy Jokohamában és Hongkongban is intézte a feladatokat. 1888-tól rendszeresen küldött tárcákat budapesti hírlapoknak hol innen, hol onnan. Társasági ember volt, szerepet vállalt például a jokohamai *Jewish Benevolent Association* működtetésében.

1895 és 1903 között Kuhn Arthurral építették ki nemzetközi curio üzlethálózatukat. Kiemelt pozícióban tartották Hongkongot, de főüzletük Jokohamában működött. Időrendben Kóbe, Sanghaj, London, Szingapúr és Kalkutta legelőkelőbb negyedeiben nívós műtárgyüzleteket nyitottak. Hozzájuk társult be tulajdonosnak Szigfrid bátyja, Komor Izidor, aki 1899-ben megnyitotta az első sanghaji boltot.

Kezdetől fogva árultak új és antik japán bútorokat. A századforduló előtti években divatba jött a japán mintás európai bútorok exportja. 1896-ban Szigfrid vállalta el Beckett angol bankár londoni otthonában a díszterem mennyezetburkolását japános faragott lapokkal. A jelentős bevételből a sokkal tágasabb Mizumachi 37-be tudott költözni, ahol külön bútorrészleget állított fel. A külföldi vevők leggyakrabban íróasztalok, különféle székek, ebédlő- és ülőgarnitúrák, kiegészítő bútorok iránt érdeklődtek. Mára ezeket a darabokat a szakma gyűjtőnéven Meidzsi-bútoroknak titulálja, és gyártásuk ma is tart.

A Kuhn & Komor nemzetközi hálózat folyamatos ellátása Meidzsi-bútorokkal, az egyre növekvő kereslet és az egyéni megrendelések folyamatos egyeztetést, határidő-alkukat kívántak. Az igények és az elérhető haszon javítása indokoltta tette egy saját bútorgyár létesítését Jokohamában.

Szigfrid gyáralapító és kreatív bútortervező lett. Egy 1897-ben megjelent cikk arról ír, hogy Komor Szigfrid művészi ötletei és az a tudása, hogy mit hogyan és hol lehet gyárttatni olyan újdonságokat eredményez, amelyek karakterükben japános jegyeket mutatnak. Született tehetségének bizonyítéka több terméken látható, nevezetesen hímzett paravánokon, szekrényeken és paneleken.

Cégük az 1903-as Oszakai V. Nemzeti Ipari Kiállítás szállítmányozója és egyben kiállítója is volt. Arthur és Szigfrid kollekciója 1904-ben öt másik magyar műgyűjtő tárgyaival együtt szerepelt a nagyszabású, értékesítéssel egybekötött kiállításon a budapesti Nemzeti Múzeumban. Szigfrid nagy érdeklődéssel kísért előadást tartott a távol-keleti üzleti életről, és benne a magyarok szerepéről. Itthon tartózkodását kihasználva Szigfrid 1905-ben megírta végrendeletét, melyhez Arthurt kérte fel egyik tanúnak és majdani végrehajtónak.

Komor Izidor vezette Sanghajt, Szigfrid Jokohamát, Kuhn Arthur pedig Hongkongot 1913-ig, aki ekkor bejelentette, hogy visszatér Európába, és végleg abbahagyja üzleti tevékenységét. A nyugdíjba vonuló Arthurtól Szigfrid *Komor & Komor* cége vette meg üzletrészét, de jogosult maradt a Kuhn & Komor cégnév további használatára is. Ekkor Izidor fia, a 25 éves George Komor vette át Jokohamát, míg Szigfrid családotul Hongkongba költözött.

Komor Szigfrid 1915-ben angol rendeletre Hongkongban beszüntette tevékenységét, de nem kobozták el vagyont. A hongkongi kormányzó, Sir Francis Henry May felajánlotta, hogy azonnal állampolgárságot ad neki, mint évtizedek óta Hongkongban tevékenykedő vállalkozónak, de nem fogadta el, mert ragaszkodott magyar állampolgárságához.

1918-ban újraindította vállalkozását, melyhez hitelt is kapott. 1919-ben Európába utazott, és ekkor Magyarországra is hazalátogatott, hogy leányait visszavigye Hongkongba. Kis megszakításokkal egészen haláláig bővített profillal dolgozott a cége, de curio boltját is üzemeltette. 1929-ben egy szakcikket publikált a necukékről (japán miniatűr faragványok). Háza, a Villa Hungaria felért egy gazdag múzeummal. Utolsó curio boltja az elegáns Chater Roadon működött. Sok-sok év után, 1932-ben Budapesten gyűlt össze az öt Komor fivér, hogy újra láthassák egymást.

Említésre méltó, hogy rokona, Sente László, a *Nyolc Órai Újság* riportere 1933–34-ben nála élt, mint a lap távol-keleti tudósítója. A harmincas évek elején Szigfrid indította el műkinckereskedői pályáján Arnold testvérének fiát, Komor Mátyást, aki először Pekingben, majd a háború után New Yorkban híres önálló antiküzlettel rendelkezett.

Szigfrid 1935-ben halt meg Hongkongban, ahol a Boldog Völgy zsidó temetőben nyugszik. Vállalkozását két fia örökölte, magyarországi hagyatékának végrehajtója Kuhn Arthur volt. A Komor & Komor hongkongi céget fiai 1938-ban még működtették.

Nyilatkozatok

Adatelérhetőségi nyilatkozat. A szerző megerősíti, hogy a mű eredményeit alátámasztó kutatási adatokat a tanulmány tartalmazza.

Összeférhetetlenségi nyilatkozat. A szerző nyilatkozik, hogy összeférhetetlenség nem áll fenn.

Szerzői jogi nyilatkozat. Ez a mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 nemzetközi licenz feltételeinek megfelelően felhasználható. (© ⓘ ⓘ ⓘ ⓘ CC BY-NC-ND 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

1. kép.

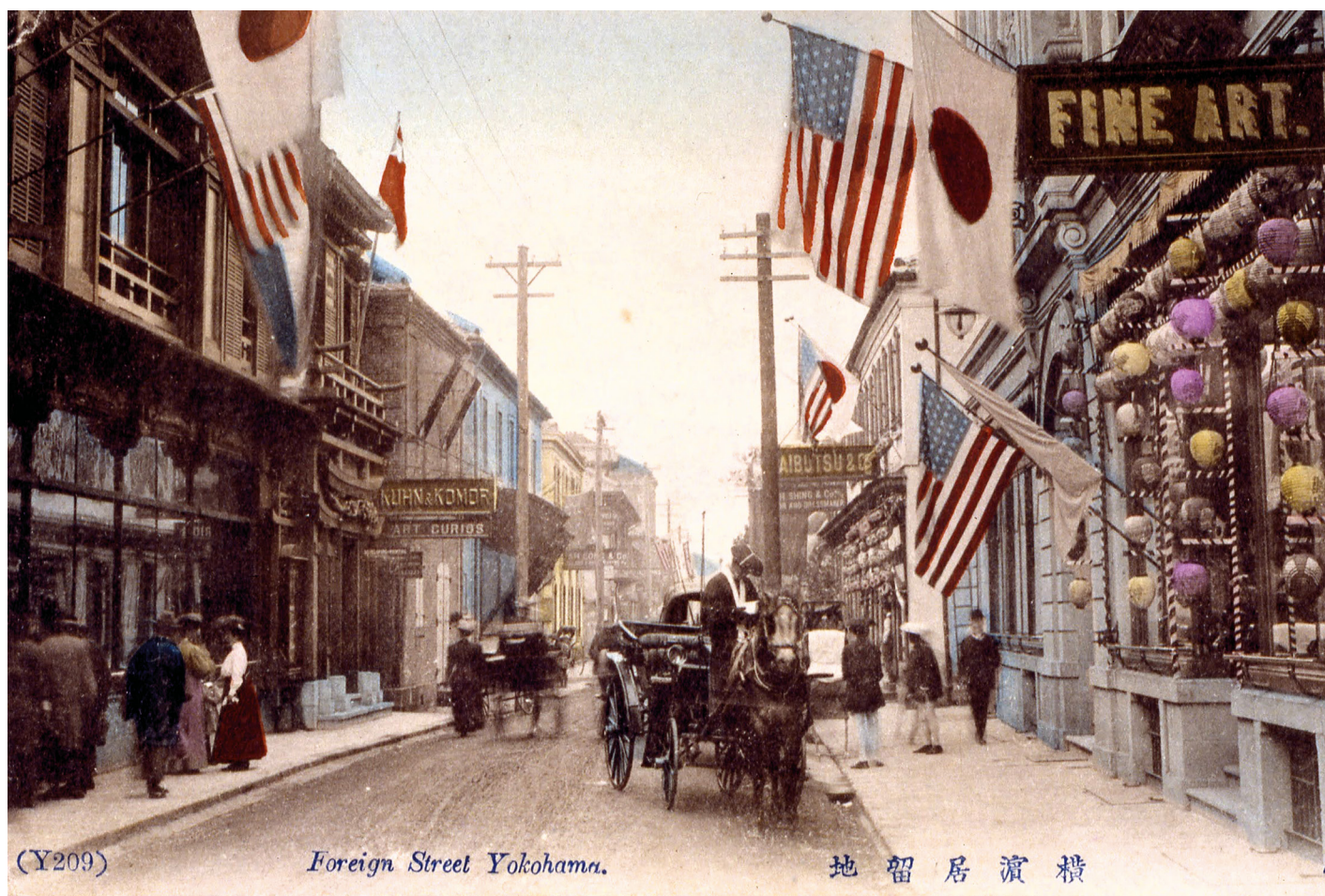
A Komor család Budapesten
1883-ban. Forrás: Kiss
Sándor gyűjteményéből..

2. kép. A Komorok Budapesten 1932-ben. Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből.

3. kép. A Komor & Komor hongkongi üzlete. Képeslap 1920-ból. Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből.

4. kép. A Foreign Street Yokohamában. Képeslap 1920-ból. Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből.

5. kép. A Kuhn & Komor yokohamai üzlete belülről. Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből.

KUHN & KOMOR,
No. 37, Water Street, Yokohama.

6. kép. Szóróanyag az 1920-as évekből. Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből.